

Гуманітарно-правові аспекти розвитку особи, суспільства, держави

ІНТЕНЦІОНАЛЬНА ПРАВОСВІДОМІСТЬ ЛЮДИНИ ПУБЛІЧНОЇ ЯК ПОЗИТИВНА СВОБОДА

Людмила Анатоліївна ВАСИЛЬЄВА,

*кандидат філософських наук, доцент,
доцент кафедри філософії та суспільних наук
Національного аерокосмічного університету
ім. М. Є. Жуковського «ХАІ»
<https://orcid.org/0000-0003-1183-6471>*

Наталія Сергіївна КОРНІЙ,

*аспірантка кафедри філософії та суспільних
наук Національного аерокосмічного університету
ім. М. Є. Жуковського «ХАІ»*

У сучасному співіснуванні людей саме публічність набуває статусу суспільного контролю над упорядкуванням та дисципліною, виступає гарантом гармонічного співбуття людей. Саме у публічному просторі людина може в повній мірі продемонструвати рівень своєї позитивної свободи, розкриваючи її через інтенціональну правосвідомість. Очевидно, що в сьогоденні публічний простір вирізняється своєю хаотичністю та невизначеністю в окремих питаннях щодо кризових ситуацій, саме тому важливим для навколишнього середовища людини публічної стає інтенсивна стратегія співучасті, що сприяє збереженню гуманістичних ідеалів, принципів, високого рівня культури поведінки у всіх сферах буття, порядку, дисципліни та закону.

На нашу думку, інтенціональна правосвідомість людини через її публічну адаптованість може стати тим затребуваним важелем регуляції соціального контролю сучасного інформаційного простору в кризових умовах, оскільки перебуває в границях позитивної свободи людини публічної.

Проблема свободи завжди була в центрі уваги філософів. У сучасній філософській літературі досить багато робіт щодо осмислення концепту свободи як «свободи від» і «свободи для».

В класичний період, наприклад, німецької філософії (зокрема, у І. Канта) негативна свобода («свобода від») тут представлялася у вигляді своєрідного апріорі, оскільки постає як припущення можливості існування необмеженої індивідуальної свободи, як невід'ємне природне право людини. «В основі цієї спроби лежить принцип «розумності» такого соціального устрою (а «розумність» притаманна не всім, а тільки окремим, найбільш розвинутим особистостям), то відтак уможливорюється примус щодо тих, хто ще неосвічений, нерозвинений, не відповідний своїй природі. Це спричи-

ное деспотію в будь-якій формі, хай навіть і під виглядом демократичного правління» [4, с. 2]. Свободу в її негативному аспекті (як «свободу від») в теперішній наш час перестали вважати абсолютною цінністю. Сучасне суспільство та людина публічна «згодні поступитися частиною своєї свободи заради того, щоб відчувати себе захищеними від зовнішніх викликів...свобода не лише надає більше можливостей для власної ініціативи, але й потребує певної плати за неї: брати на себе відповідальність за прийняті рішення, зважати на можливість невдачі, перебувати в полі постійного ризику існування» [4, с. 3].

Позитивна свобода як самореалізація («свобода для») теж має свої застереження – надмірна активність людини публічної може перетворитися на антисоціальну поведінку, при цьому самореалізація людини публічної постає тут чимось негативним щодо самого суспільства. Звідси логічним буде висновок, що вкрай необхідні обмеження такої свободи, зокрема етичні, естетичні або гуманістичні.

Розвинена інтенціональна правосвідомість людини публічної може стати таким регулятором. Інтенціональність – основне поняття феноменології Е. Гуссерля, який запозичив це поняття у Ф. Brentano і зазначив його фундаментальною особливістю феноменологічної свідомості, яка відноситься до предметності об'єкта. Інтенціональність існує у вигляді єдиної структури акту покладання (ноезіс) і предметного змісту (ноеми), при цьому останній не залежить від існування предмету чи його даності. М. Мерло-Понті розглядає поняття інтенціональності не тільки як особливість актів пізнання, а як фундаментальне відношення людини до світу.

Інтенціональність – одне з центральних понять аналітичної філософії та феноменології, яке встановлює особливе відношення між свідомістю, мовою і світом. Така спрямованість на зовнішнє повинна в повній мірі демонструвати публічний характер правосвідомості сучасної людини та проявлятися в її позитивній свободі, через окреслену відповідальність та розуміння усіх наслідків. Так, на прикладі пандемічного захворювання, інтенціональним об'єктом правосвідомості є система засобів та дій, які направлені на виживання усього людства. При цьому саме публічність стає середовищем вільного прояву цього затребуваного прагнення та акумулятором усіх допустимих правових, економічних, соціально-гуманітарних зусиль сьогоденної людської спільноти.

Таким чином, інтенціональна правосвідомість людини публічної може бути в повній мірі спрямованою на певний об'єкт життєвого простору. Можливо, навіть спрямованою на те, що раніше і не було явним, доступним, відкритим. За таких умов у людини з'являються нові цінності, цілі, розуміння себе та природи свого саморозвитку, і найголовніше, по-іншому формується відчуття відповідальності перед собою та Іншими. По-суті, усвідомлення індивідом відповідальності перед суспільством, людством є розумінням сутності обов'язку і значення цінності кожного окремого вчинку, який залежить від поведінки кожного та впливає на процес загального суспільного виживання. Саме за рахунок підвищеного рівня публічної комунікації та розвитку інтенціональної правосвідомості може відбуватися певна ціннісна деформація суспільства та природи людини публічної, а в кінце-

вому рахунку, повне усвідомлення про бездіяльність та хибне уявлення про неправомірну поведінку, або законність та правомірність окремих обов'язкових дій кожної окремої людини в сучасному інформаційному середовищі.

Список використаних джерел:

1. Гуссерль Э. Картезианские размышления / пер. с нем. В. И. Молчанова. М. : Академический проект, 2010. 229 с.
2. Васильева Л. А. Публічність і право як відкриті автентичні системи сучасного суспільства. *Суперечності взаємодії моралі і права в сучасному суспільстві* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 22 травня 2020 р.). Харків, 2020. С. 355–360.
3. Кант И. Сочинения в 6 т. / пер. с нем. ; АН СССР, Ин-т философии ; под общ. ред. В. Ф. Асмуса, А. В. Гульги, Т. И. Ойзермана. Т. 3. М. : Мысль, 1964. 799 с.
4. Лях В. В. Соціальні, особистісні та екзистенційні виміри свободи. *Мультиверсум. Філософський альманах*. К.: Центр духовної культури, 2004. № 44. С. 1–14.
5. Мерло-Понти М. Видимое и невидимое: включая рабочие записи / пер. с фр. О. Н. Шпараги ; под ред. Т. В. Щитцовой ; послесл. Б. Вальденфельс. Мн. : Логвинов, 2006. 398 с.
6. Мотрошилова И. В. Интенциональность. Новая философская энциклопедия: В 4-х томах. Т. II / Ин-т философии РАН, Нац. общ.-научн. фонд; Научно-ред. совет: предис. В. С. Степин, заместители предс.: А. А. Гусейнов, Г. Ю. Семигин, уч. секр. А. П. Огурцов. М.: Мысль, 2010. С. 133–134
7. Brentano F. Psychology From an Empirical Standpoint/F. Brentano//Ed. By Linda L.McAlister.-London: Routledge, 1995. 448p.
8. Vasylieva L. The phenomenon of publicity in the modern communicative space of society (philosophical and anthropological aspect). *Філософія в сучасному світі* : міський міжвуз. наук.-практ. семінар (м. Харків, 22 листопада 2019 р.). Харків, 2019. С. 121–124.